

Sygn. akt I ACa 1507/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Jolanta Grzegorzcyk (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SSA Anna Miastkowska</i> <i>SSO del. Barbara Krysztofiak</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa ***M. M. (1)***

przeciwko ***Spółdzielczej (...) w G.***

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 23 października 2013 r. sygn. akt I C 672/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi, pozostawiając temuż Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1507/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 października 2013r. w sprawie z powództwa M. M. (1) przeciwko Spółdzielczej (...) im.

F. S. w G. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, Sąd Okręgowy

w Ł. ograniczył w stosunku do powódki wykonalność tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2003r., w sprawie o sygnaturze akt I C 670/03, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną przeciwko M. M. (1) postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 26 listopada 2012r., w sprawie o sygnaturze akt I Co 194/12, do majątku odrębnego K. M. (1) i oddalił powództwo w pozostałej części oraz zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu, a także nakazał pobrać od Spółdzielczej (...) w G. na rzecz Skarbu

Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 5.711,50 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa, natomiast nie obciążył powódki

obowiązkiem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych od oddalonej części powództwa.

(wyrok k. 89)

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, z których wynika, że w dniu 23 września 2000r. S. Ś. zawarł ze Spółdzielczą (...) w G. umowę pożyczki gotówkowej kwoty 30.000 złotych. Zabezpieczeniem w/w pożyczki było między innymi poręczenie udzielone przez męża powódki K. M. (1) oraz A. K.

K. M. (2) informował żonę o zamiarze poręczenia za pożyczkę udzielaną S. Ś..

Powódka nie wyraziła w żadnym momencie zgody na poręczenie przez małżonka opisanej wyżej umowy pożyczki wobec pozwanego.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2003r. zasądzono od K. M. (1) na rzecz (...) im. (...) w G. kwotę 64.000, 21 zł z odsetkami w stosunku rocznym w wysokości 40% od kwoty 30.000 zł i z odsetkami ustawowymi od kwoty 34.000, 21 zł a także koszty procesu.

Pismem z dnia 5 listopada 2004r. (...) im. (...) w G. wniósł o nadanie w/w wyrokowi klauzuli wykonalności na rzecz wierzyciela.

Pismem z dnia 17 marca 2005r. pozwana (...) złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi - J. D. wniosek

o wszczęcie egzekucji przeciwko K. M. (1) oraz A. K. na podstawie w/w wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2013r., I C 670/03, celem wyegzekwowania kwoty 97.444,34 złote. Prawomocnym postanowieniem z dnia 7 listopada 2006r. Komornik Sądowy J. D. umorzyła postępowanie egzekucyjne w trybie art. 823 kpc.

Pismem z dnia 7 września 2009r. pozwana (...) złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim - M. B. wniosek

o wszczęcie egzekucji przeciwko K. M. (1) na podstawie w/w wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2013r., w sprawie I C 670/03 celem wyegzekwowania kwoty 170.449,54 złote. Postanowieniem z dnia 26 września 2012r. w/w Komornik M. B., uznał się niewłaściwym i przekazał sprawę Km 8265/09 do dalszego prowadzenia Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym we Włocławku M. M. (2), który zarejestrował sprawę pod sygnaturą Km 2500/12. Egzekucja została skierowana do wynagrodzenia za pracę, wierzytelności, ruchomości, a nadto do nieruchomości powódki i jej męża położonej w C.. W toku postępowania z wyegzekwowanej należności, na rzecz wierzyciela Komornik przekazał kwotę 4.425,36zł.

We wniosku z dnia 5 października 2012r. (...) im. (...) w G. wносиła o nadanie przedmiotowemu wyrokowi klauzuli wykonalności także przeciwko M. M. (1) jako małżonce dłużnika.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 26 listopada 2012r., wydanym w sprawie o sygn. akt. I Co 194/12, nadano w/w tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności także przeciwko małżonce dłużnika M. M. (1) z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uwzględnił w części wytoczone powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 kpc w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, w myśl utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, że jeżeli zobowiązanie dłużnika pozostającego w ustroju ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej powstało – tak jak w rozpoznawanej sprawie - przed wejściem w życie cytowanej ustawy z dnia 17 czerwca 2004r., do postępowania o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wywołanego powództwem wytoczonym na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 kpc stosuje się przepisy Kpc w brzmieniu sprzed tej nowelizacji.

Dokonując zatem merytorycznej oceny zgłoszonego żądania Sąd Okręgowy uznał, że wbrew stanowisku powódki nie doszło do przedawnienia roszczeń zasądzonych wyrokiem zasądzonych w sprawie IC 670/03, gdyż wobec treści art. 125 § 1 kc, roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo przed sądem polubownym przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Bez znaczenia była zatem kwestia ewentualnego gospodarczego charakteru długu, za jaki poręczył małżonek powódki i w konsekwencji czy miał zastosowanie relatywnie krótki 3-letni termin przedawnienia tego rodzaju roszczeń.

W wyniku bowiem skrupulatnie opisanych przez Sąd I instancji w pisemnych motywach kwestionowanego rozstrzygnięcia, konsekwentnie i systematycznie podejmowanych przez (...) im. (...) w G. czynności egzekucyjnych nie doszło do przedawnienia stwierdzonych powołanym wyrokiem należności, ani 10-letniego, co do należności głównej, ani 3-letniego w odniesieniu do zasądzonych odsetek.

Sąd Okręgowy stwierdził natomiast częściową zasadność podniesionego przez powódkę zarzutu „nieważności” dokonanego przez jej męża poręczenia rzeczowego długu. Stosownie bowiem do przepisu art. 5 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 162, poz. 1691) do oceny skutków poręczenia dokonanego przez jednego z małżonków majątkiem wspólnym małżonków, udzielonego przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed dniem 20 stycznia 2005r., mają zastosowanie przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu obowiązującym przed tym dniem.

Tymczasem w myśl ówczesnej treści art. 36 § 3 zd. II krio czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym dla ich ważności wymagały zgody drugiego małżonka. W konsekwencji, w świetle przytoczonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy uznał, że „nieważność” umowy poręczenia udzielonego przez poręczyciela będącego małżonkiem pozostającym w ustawowym ustroju majątkowym małżeńskim, bez ograniczenia do odpowiedzialności z majątku wspólnego lub odrębnego i bez zgody małżonka poręczyciela, jest ograniczona jedynie do części dotyczącej majątku wspólnego. Tym samym Sąd stwierdził, że sankcją braku wymaganej zgody współmałżonka przy czynności poręczenia jest nie tyle nieważność umowy poręczenia, lecz ograniczenie odpowiedzialności za wynikający z poręczenia dług do majątku odrębnego małżonka będącego dłużnikiem w związku z zawartą przez siebie umową poręczenia. W świetle bowiem art. 37 § 1 i 2 kro zawarcie umowy poręczenia przez męża powódki było czynnością prawną niepełną (kulejącą) - negotium claudicans. Brak zgody powódki na zawarcie umowy poręczenia nie spowodował ani nieważności bezwzględnej, ani nieważności względnej tego poręczenia, sprawił natomiast, że powstał stan tzw. bezskuteczności zawieszony do chwili potwierdzenia albo odmowy potwierdzenia umowy przez żonę poręczyciela lub upływu terminu wyznaczonego jej do potwierdzenia. Dopiero potwierdzenie umowy przez powódkę – będącej żoną poręczyciela spowodowałoby ustanie stanu zawieszenia i uznanie umowy za ważną od chwili jej zawarcia. Natomiast odmowa potwierdzenia lub bezskuteczny upływu terminu wyznaczonego do potwierdzenia tej umowy sprawia, że umowa stanie się bezwzględnie nieważna - ze skutkiem od chwili jej zawarcia.

Tym bardziej, że art. 36 § 2 zd. II oraz art. 37 § 1 i 2 krio znajduje zastosowanie, jeżeli czynność dokonana przez jednego z małżonków była czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, jak miało to miejsce w analizowanym przypadku,

– uwzględniając wielkość majątku i dochodów małżonków, a także ich zobowiązań

w porównaniu do doniosłości udzielonego poręczenia – przez wzgląd na wartość zabezpieczonej poręczeniem męża powódki należności.

Skoro zatem powódka nie potwierdziła do dnia dzisiejszego tego poręczenia, to obecnie egzekucja na podstawie przedmiotowego wyroku w stosunku do majątku objętego wspólnością majątkową małżonków nie jest możliwa, dlatego Sąd Okręgowy ograniczył wykonalność przedmiotowego tytułu wykonawczego do majątku odrębnego K. M. (1). W efekcie nie jest możliwe prowadzenie postępowania egzekucyjnego z majątku wspólnego małżonków M. na podstawie kwestionowanego tytułu wykonawczego.

W pozostałej części Sąd Okręgowy oddalił powództwo jako bezzasadne.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 kpc, znosząc je wzajemnie między stronami, wobec przyjęcia, że każda ze stron przegrała sprawę w 50%, a koszty procesu poniesione przez każdą ze stron są równe.

Natomiast nieuiszczone sądowe koszty postępowania wyniosły 11.423 złote tytułem opłaty sądowej od pozwu, z uwagi na zwolnienie powódki od kosztów sądowych w całości. Zgodnie zaś z przepisem art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c., kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją ku temu podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu, a zatem w niniejszej sprawie, zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu z art. 100 kpc. Skoro zatem każda ze stron przegrała proces w 50%, to powinna ponieść te koszty w wysokości po 5.711,50 złotych. W efekcie Sąd nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 5.711,50 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa.

Powódka nie została obciążona obowiązkiem zapłaty kwoty 5.711,50 zł stosownie do przepisu art. 113 ust. 4 u.k.s.c. w zw. z art. 102 kpc, przez wzgląd na jej sytuację majątkową, która pozwala przyjąć, że ma ona charakter szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 kpc.

(uzasadnienie k. 90 - 100)

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok apelacją w całości, zarzucając obrazę prawa procesowego, tj.: art. 840 § 1 pkt 3 kpc przez zawarcie w sentencji wyroku ograniczenia wykonalności kwestionowanego tytułu wykonawczego do majątku odrębnego K. M. (1) i oddalenie powództwa w pozostałej części, w sytuacji, w której prawidłowa sentencja wyroku, przy poczynionych przez Sąd ustaleniach faktycznych i dokonanej ocenie prawnej powinna sprowadzać się po prostu do pozbawienia wykonalności tego tytułu wykonawczego w stosunku do powódki, ewentualnie w razie uznania przez Sąd Apelacyjny, że powódka nie posiada interesu prawnego uprawniającego do wniesienia apelacji, apelująca wniosła o potraktowanie tego pisma jedynie jako zażalenia na zawarte w punkcie 3 zaskarżonego wyroku postanowienie o kosztach postępowania, podnosząc naruszenie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc przez wzajemne zniesienie kosztów postępowania, w sytuacji, w której wyrok w istocie w całości uwzględnia żądanie pozwu.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i pozbawienie wykonalności kwestionowanego tytułu wykonawczego w stosunku do skarżącej, a także

o zmianę postanowienia zawartego w punkcie 3 wyroku przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie przed Sądem I instancji w wysokości 7.217 zł, jak również

o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem II instancji.

(apelacja k. 110 - 112)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Niezależnie od oceny trafności podniesionych w zgłoszonym środku odwoławczym zarzutów obrazę prawa procesowego, kwestionowane orzeczenie podlegało uchyleniu,

a sprawa przekazaniu Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy przez ten Sąd.

Uwadze Sądu I instancji umknęło bowiem, że zgłoszone przez powódkę w pozwie żądanie obejmowało pozbawienie wykonalności powołanego wyroku w stosunku do powódki, tymczasem w zakwestionowanym wyroku Sąd I instancji ograniczył wykonalność tego tytułu wykonawczego jedynie do majątku odrębnego K. M. (1) – męża powódki, co wbrew pozorom nie jest rozstrzygnięciem co do zgłoszonego przedmiotu żądania, na co trafnie zwróciła uwagę skarżąca.

Formułując treść sentencji, Sąd I instancji błędnie uznał, że przedmiotowe ograniczenie odpowiedzialności dłużników, wynikające z rzeczoności wyroku jedynie do majątku odrębnego K. M. (1) – męża powódki jest równoznaczne z pozbawieniem wykonalności tego tytułu w stosunku do powódki, podczas gdy tak nie jest, gdyż wskutek takiego orzeczenia powódka nadal – z uwagi na nadaną przedmiotowemu tytułowi egzekucyjnemu także przeciwko niej klauzulę wykonalności – pozostaje dłużnikiem objętych tym wyrokiem należności. Tymczasem powódka, domagając się pozbawienia wykonalności rzeczoności wyroku w stosunku do siebie, zmierzała właśnie do zwolnienia jej od odpowiedzialności także w ujęciu formalno-prawnym, choćby przez wzgląd na przekraczający zakres zwykłego zarządu charakter dokonanego przez jej męża poręczenia, które bez jej zgody nie mogło odnieść w stosunku do niej skutku, a zatem objąć zakresem potencjalnej odpowiedzialności majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową.

Brak rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w przedmiocie zgłoszonego żądania najlepiej odzwierciedla przywołany przez pełnomocnika powódki fakt, że w toku niniejszego postępowania w dniu 26 marca 2014r. Komornik przy Sądzie Rejonowym we Włocławku dokonał zajęcia wierzytelności i prawa przeciwko K. M. (1) oraz powódce M. M. (1) (k. 126), a do uniemożliwienia takich właśnie działań zmierzała powódka wytaczając powództwo w przedmiotowej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, ze względu na to, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem nie orzekł o faktycznym przedmiocie zgłoszonego żądania, na podstawie art. 386 § 4 kpc, Sąd Apelacyjny uchylił kwestionowany wyrok i przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając ponownie niniejszą sprawę rolą Sądu będzie, po analizie całokształtu okoliczności sprawy, rozstrzygnięcie w przedmiocie rzeczywiście zgłoszonego przez powódkę żądania, tj. o wykonalności powołanego wyroku w stosunku do samej powódki (bądź oddalenie powództwa) i w konsekwencji poprawne sformułowanie treści sentencji orzeczenia w sposób uwzględniający istotę sprawy, tj. uwzględniający interes prawny powódki, przez wzgląd na który wystąpiła ona z niniejszym powództwem.

Na podstawie art. 108 § 2 kpc, Sąd Apelacyjny pozostawił jednocześnie Sądowi I instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w niniejszej sprawie.

W tym miejscu, jedynie na marginesie należy podnieść, że poza tym treść orzeczenia zapadłego w punkcie 1-szym skarżonego wyroku stanowi w istocie orzeczenie o roszczeniu, którego powódka w ogóle nie zgłosiła, czyli jest to to niedopuszczalne wyjście przez Sąd ponad żądanie (art. 321 kpc).

Nadto z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy i w konsekwencji konieczność uchylenia kwestionowanego wyroku w całości do ponownego rozpoznania, kwestia oceny trafności rozstrzygnięcia Sądu I instancji w przedmiocie kosztów procesu jako bezprzedmiotowa nie stanowiła przedmiotu analizy i rozważań Sądu Apelacyjnego.